

KAZAKİSTAN'IN KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARINDA GÖÇ KONUSU (EGEMEN KAZAKİSTAN GAZETESİ ÖRNEĞİNDE)

Kundyz YERALIYEVA *

Özet

Kazakistan bağımsızlığını kazandığı yıllardan beri göç konusu önemlidir. Çünkü devletin ana etnik grubu olan Kazakların sayıca az olması ulusal bir sorun olarak görülmüyordu. Dönemin devlet başkanı Nursultan Nazarbayev, çeşitli tarihi şartlar nedeniyle yurt dışına çıkan Kazakları anavatanlarına davet etmiştir. Sonuç olarak, Kazakların sayısı arttı. Bugün Kazakların sayısı yaklaşık 19 832 737'dir. Bu nüfus 1990'lardan biraz daha iyi. Ancak nüfus artışı ile birlikte iç ve dış göç sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bu makalede Kazakistan'ın ana gazetesi olan Egemen Kazakistan'da göç konusunun yazım sürecini ele aldık. Bunun nedeni, Kazakistan'daki birçok gazete ve derginin modern çevrimiçi sürümüne geçmesidir. Egemen Kazakistan gazetesi ise devletin gözü, kulağı ve dili sayılan, hem internet üzerinden hem de matbuu olarak dağıtılan resmi gazetedir. Sözü edilen yayın göç konusunu düzenli ve derinlemesine araştırıyor ve yazıyorsa, Kazakistan'daki göç meselesi devlet düzeyinde gündeme getiriliyor demektir. Makaleyi yazma sürecinde, diğer Kazak yayınlarında yazılan göç konusuyla da karşılaştık.

Anahtar kelimeler: Göç, Toplum, İç Göç, Dış Göç, Siyaset, Ekonomik.

THE TOPIC OF MIGRATION IN MASS MEDIA OF KAZAKHSTAN (IN THE EXAMPLE OF THE EGEMEN KAZAKHSTAN NEWSPAPER)

Abstract

The issue of migration has been important since the years when Kazakhstan gained its independence. Because the low number of Kazakhs, the main ethnic group of the state, was seen as a national problem. The head of state of the period, Nursultan Nazarbayev, invited the Kazakhs who went abroad due to various historical conditions to their homeland. As a result, the number of Kazakhs increased. Today, Kazakhs make up 69.03 percent of Kazakhstan's population; their number is about 19 832 737 million. Slightly better than the 1990's. However, with the increase in population, the problem of internal and external migration arises.

In this article, we discuss the writing process of the migration issue in Kazakhstan's main newspaper, Egemen Kazakhstan. This is because many newspapers and magazines in Kazakhstan have switched to the modern online version. The Egemen Kazakhstan newspaper, on the other hand, is the official newspaper that is considered the "eye, ear and tongue" of the state, distributed both online and in print. If the aforementioned publication researches and writes regularly and in depth on the issue of migration, it means that, the issue of migration in Kazakhstan is being brought up at the state level. In the process of writing the article, we compared it with the issue of migration written in other Kazakh publications.

Keywords: Migration, Society, Internal migration, External migration, Politics, Economics.

* Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı, Gazetecilik; Etnografya; Avrasya Araştırmaları, 87012633947k@gmail.com.

GİRİŞ

Son yıllarda dünya siyaset bilimcilerinin ve sosyologların yazdığı ve konuştuğu en acil konulardan biri – göç konusudur. Amerika ve Avrupa ülkeleri, kayıtsız göçmenler nedeniyle bugün yasalarını ve programlarını gözden geçirmek zorunda kalıyor. Çünkü göç sadece bir şehrin değil, devletin ve hatta dünyanın baş ağrısı haline geldi. Açıktır ki, son üç yılda yaşanan dünya krizi, gelişmekte olan ülkelerdeki çalışma çağındaki nüfusu başıboş bırakmıştır. Bu sorunun gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Kazakistan'ı da atlamadığı açıktır. Araştırmamızın konusu, son üç yılda göç konusuyla ilgili olarak *Egemen Kazakistan* gazetesinde gündeme getirilen konuları araştırmak ve incelemek amacı da dahil olmak üzere, bu göç konusuna ayrılmıştır. Çünkü göç konusu sosyal ağlarda ve sıradan insanların bir araya geldiği ortamlarda tartışılmaya devam ediyor. Ve eğer Kazakistan'ın resmi ana gazetesi bu konudan bahseder ve bir makale yazarsa, o zaman göç meselesinin devletin önündeki en büyük konulardan biri olduğunu anlarız.

Egemen Kazakistan gazetesinin tarihi derindir. Yüz yılı aşkın bir geçmişe sahip cumhuriyetçi yayın organı *Egemen Kazakistan* ilk kez 17 Aralık 1919'da *Ushkyn* adıyla okuyucularının eline geçti. O zamandan beri Berniyaz Kuleev, Smagul Saduakasov, Zhusipbek Aimauytov, Mukhtar Auezov, Beimbet Mailin, Saken Seifullin, Turar Ryskulov, Oraz Zhandosov, Gabit Musirepov, Sherkhan Murtaza, Abish Kekilbaev her yıl bu gazetede görev yaparak, yayını geliştirerek büyük bir başarı sağladılar. Gazete, tarihinde *Ushkyn* den sonra *Enbek tuy*, *Enbekshil Kazakh*, *Enbekshi Kazakh*, *Sosyal Kazakistan*, *Sosyalist Kazakistan* isimleriyle yayınlanmıştır. Ülkemizin bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte adı *Egemendi Kazakistan*, 1993 yılında ise *Egemen Kazakistan* olarak değiştirilmiştir. Gazete tirajı 206 bin adettir. Göçle ilgili temel mevzuat ve programlar ilk kez *Egemen Kazakistan* gazetesinde yayınlanmaktadır.

Araştırmanın temel amacına ulaşmak için nitel yöntem ve materyallerin içerik analizi yöntemini kullandık. Araştırma süresince *Egemen Kazakistan* gazetesinde göç konusunda yazılan tüm materyaller yayının resmi internet sitesinden okunmuş ve analiz edilmiştir. İçerik analizi olarak, yayında yayınlanan materyalleri şu göstergelere göre inceledik: gazete sayfasında göç konusunun sıklığı; makalenin türü, yani uzun bir makale mi, bilgi mi yoksa röportaj mı; makale formuna dikkat ettik. Yani yazıyla mı, fotoğrafla mı, videoyla mı yayınlandığını fark ettik. Orta yola göre olumlu ya da olumsuz makale

yazıldığı yönü inceledik. Sonra makalenin politik, ekonomik, eğitimsel, sosyal yönüne baktık. Araştırmanın temel amacına ulaşmak için nitel yöntem ve materyallerin içerik analizi yöntemini kullandık. Araştırma süresince *Egemen Kazakistan gazetesinde* göç konusunda yazılan tüm materyaller yayının resmi internet sitesinden okunmuş ve analiz edilmiştir.

İçerik analizi olarak, yayında yayınlanan materyalleri şu göstergelere göre inceledik: gazete sayfasında göç konusunun sıklığı; makalenin türü, yani uzun bir makale mi, bilgi mi yoksa röportaj mı; Malzemenin formuna dikkat ettik. Yani yazıyla mı, fotoğrafla mı, videoyla mı yayınlandığını fark ettik. Orta yola göre olumlu ya da olumsuz malzemenin yazıldığı yönü inceledik. Sonra malzemenin politik, ekonomik, eğitimsel ve sosyal yönüne baktık.

1. KAZAKİSTAN GAZETELERİNDE GÖÇ MESELESİ

Türkçe Sözlüğü'ndeki tanımına göre göç – ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhacerettir (<https://sozluk.gov.tr>, 02.04.2022). Kazakistan'da sürekli olarak Kazak gazetelerinde göç konusu yer almaktadır. Örneğin 2019 yılında *Alaş Aynası* gazetesi *Kazakistan'daki göç işlemleri yasal ilkelere dayanmaktadır* başlıklı bir makale yayınlanmıştır. Burada öne sürülen temel konu *Demografik Güvenlik Hakkında* kanunun çıkarılması gerektiğidir. Bunun nedeni, Kazakistan'daki nüfus yoğunluğunun kilometrekare başına 5,5 kişi olmasıdır. Komşu ülke Çin'de ise bu rakam 140 kişi (yani ülkemizdeki 25 katı), (<https://alashainasy.kz/>, 05.09.2019). 2021 yılında *Alaş Aynası* yayınlanan başka bir makaleyi ele alırsak, *Göç: Kazakistanlıların ülkeden ayrılmasının ana nedenleri - uzman görüşü* başlığını taşıyordu. Burada gündeme getirilen asıl konu, başka bir ülkeye taşınan Kazakistanlılar hakkındadır. Uzman, göçün çeşitli faktörlerden kaynaklandığını söylüyor. Bunlardan Avrasya Ekonomik Komisyonu verilerine göre 2021 yılı Ocak-Haziran aylarında 4.595 kişi Kazakistan'a geldi ve 14.192 kişi ülkeyi terk etti. Böylece göç dengesinin eksi 9.597 kişi olduğu kaydediliyor (<https://alashainasy.kz/>, 13.09.2021).

Kazakistan'da tiraj ve okuyucu kitlesi açısından ön sıralarda yer alan *Aykın* gazetesinin sıklıkla göç konusunu yazdığını fark ettik. Örneğin, *Ülkeden Gidenler*

Gelenlerden Daha Fazla başlıklı yazıda, ülkeyi terk eden vatandaşların sayısının her yıl arttığına dikkat çekmek ilginçtir. *Sadece Ocak-Eylül 2022'de 20 binden fazla kişi ülkeyi terk etti. Bu ziyaretçi sayısının iki katıdır. Kazakistan vatandaşlarının göçünün sebebi nedir? Yükselen fiyatlardan ve yaşamdaki zorluklardan etkilendi mi?* sorusunu soruyor, bu soru etrafında yanıt arıyor.

Kazakistan Ulusal İstatistik Bürosu'na göre Ocak-Eylül 2022'de 20.000'den fazla kişi ülkeyi terk etti. Şu anda sadece 10.995 kişi Kazakistan'da yaşamaya karar verdi. Yani göç farkı 9.346 kişidir. Uzmanlara göre vatandaşların çoğu BDT ülkelerine gidiyor. Yani yazının başından sonuna kadar insanları göçe iten etkenler ele alınmakta, 16-38 yaşlarındaki kişilerin taşındığı yazılmaktadır. Bu hareketin ne duracağı ne de yavaşlayacağı biliniyor. Çünkü herkesin ikamet edeceği yeri seçme hakkı vardır. Ancak bizi endişelendiren, yurt dışına taşınan insan sayısının her yıl artması. Çünkü o grubun içinde Kazakistan'ın kalkınmasına katkıda bulunan bazı güçlü uzmanlar var (<https://aikyn.kz/>, 22.09.2022).

2. İÇ GÖÇÜN SOSYO-EKONOMİK NEDENLERİ

Göç sosyolojik bir olgu olduğu gibi, aynı zamanda ekonomik, kültürel, psikolojik ve hukuki boyutları olan bir olgudur. Hem göç edenler hem de göç edilen yer bağlamında düşünülünce göç iki tarafı da derinden etkileyen bir süreçtir. Bu sürecin anlaşılabilmesi için göç edenlerin göç nedenleri, göç süreci, göç edilen yerin özellikleri ve göç edilen yerde karşılaşılan yeni durumun da analiz edilmesi gerekmektedir.

Göç konusunda ilgilenen gazeteçi Elvira Serikkyzy son on yılda dünyada meydana gelen değişimler, insan sermayesini, özellikle gençlerin yenilikçi potansiyelini etkin bir şekilde kullanabilen ülkelerin stratejik önceliğe ulaştığını gösterdiğini yazıyor. Toplumun gücü, entelektüel gelişmeye ivme kazandıran potansiyel bir kaynaktır. Yazar bu yazısında Kazak gençliğinin toplumda neden kendine yer bulamadığına odaklanmaktadır. Geçen yıl, cumhuriyetteki işsizlik oranı yüzde 4,9'du. Finprom verilerine göre, şehirdeki işsiz gençlerin oranı (yüzde 4,1), özellikle kız çocukları arasında, kırsal kesimdekinden (yüzde 5-4,7) daha yüksektir. Uzmanlara göre sistemsiz iç göç, kırdan kente gelen gençlerin iş bulamamaları gibi toplumsal sorunlara zamanında çözüm bulunamaması, devlet kurumlarının işlerinin gerektiği gibi organize edilmediği anlamına geliyor. *Egemen*

Kazakistan gazetesi ülkenin ana gazetesi olarak görevini yerine getirmektedir (<https://egemen.kz/>, 28.03.2022).

Ülkede iç göçün yanlış uygulanması nedeniyle gençler arasında işsizliğin görüldüğü bildiriliyor. Kamuda çalışan sayısı 21, özel sektörde - 62,9, STK’arda - yüzde 4,2. Gençlerin yüzde 41,9’u yetersiz eğitim nedeniyle mesleğine uygun çalışmıyor. Şu anda hem okuyup hem de yurt dışında eğitim alıp yaşamak isteyenler var. Örneğin yabancı bir ülkeye gitmek istemeyenlerin yüzde 61,6’sı, gitmeye karar verenlerin yüzde 11,5’i ve gelecekte gitmeyi düşünenlerin yüzde 17,1’i. Gençlerin tercih ettiği ülkeler arasında ABD, Rusya, Avrupa Birliği ülkeleri ve Kanada yer alıyor. İnsan hakları, güvenlik ve demokrasi konularıyla ilgilenen genç kuşağa göre, devlet kurumları gençlerin sorunlarını çözmeye çalışmıyor. Bu, hükümet politikaları, programları ve gençlerin beklentileri arasındaki uçurumu gösteriyor. Araştırmalara göre gençler mezun olduktan sonra aldıkları eğitime göre geliri yüksek iş istiyor. Ancak, işverenlerin genç mezunlar için yüksek maaşlar vermediği açıktır. Modern bir işveren, ahlaki ve manevi değerler yerine üretken çalışmaya öncelik verir. Bu tür gereklilikler birçok mezun için etkili değildir, bu nedenle işlerinden gönüllü olarak ayrılmak zorunda kalırlar.

Çoğu durumda, Kazakistan’ın gençleri yönetim, hukuk, ekonomi ve bankacılık gibi meslekleri seçiyor. Ancak toplumun genç üyelerinin ihtiyaçları ile işgücü piyasasının gereksinimleri örtüşmemektedir. Ve işgücü piyasasında bu mesleklere olan talep düşüktür. Böylece birçok genç, elinde diplomayla bile mesleğine uygun olmayan alanlarda çalışmak zorunda kalıyor. Bu konuda uzmanlar, Kazakistan’ın ekonomik dönüşüme ihtiyacı olduğunu söylüyor. Çünkü işgücü piyasasındaki durum önümüzdeki dört ila beş yıl içinde daha da kötüleşecek ve 2025 yılına kadar Kazakistan’da yeni yatırım projeleri için işçi sıkıntısı yaşanacak. Bu nedenle, iç göçü düzenlemek için kırsal alanlarda çok sayıda iş yeri açılmasını öneriyoruz. İkinci olarak, Kazakistan’da genç neslin sosyalleşmesine ilişkin kapsamlı önlemlerin tam meyve vermesi için aile, okul, eğitim kurumları ve ilgili kurumların koordinasyonunun güçlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle kırdan kente okumak ve çalışmak için gelen gençlerin sosyal durumları göz önünde bulundurulmalıdır. Buradaki en önemli şey apartman sorunu, kalacak yer bulmanın zorluğu, gençler için uygun fiyatlı pansiyonların olmaması. Almatı, Astana gibi büyük şehirlerdeki uyum

merkezlerinin çalışmalarının iyileştirilmesi uzun sürmeyecek. Bu bağlamda, modern topluma uyum sağlamak ve geleceğe güven eksikliği yaşayan gençlerle çalışan psikolojik kaynak merkezlerinin etkinliğini artırmak çok önemlidir.

3. KAZAKİSTAN'DAKİ YABANCI GÖÇMENLER

Göçle yeni bir mekana yerleşen insan, bir taraftan yeni mekana alışmaya ve bu mekanda kendisine alan açmaya ve yer tutmaya çalışırken diğer taraftan hayatta kalma, yok olmama, sahip olduklarını (maddi ve manevi) kaybetmeme çabası içerisine girmektedir. İnsanı dinamik bir hayat yaşamasını zorunlu kılan bu tür süreçler, insanın ayakta kalabilme, var olma veya kazanabilmek için çok yönlü bir iktidar savaşımına dahil olmasını da beraberinde getirmektedir. Göçmenler, göçtükleri yerdeki toprak, şehir ve siyaset başta olmak üzere hemen her şeyi iktidar aracı veya engeli olarak görmektedir (Cengiz, S. 2010: 189).

Kazakistan Cumhuriyeti Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı, yerel işgücü piyasasını korumak için her yıl işverenlerin ihtiyaçlarına göre Kazakistan'a yabancı işçi çekmek için kotalar onaylar ve tahsis eder. Bakanlığa göre, 1 Ekim 2020 itibarıyla Kazakistan'da 16.000'den fazla yabancı vatandaş çalışmaktadır. Bu gösterge 2022'de 13.400 olacak ve şu anda yerel yürütme organlarının izniyle Kazakistan topraklarında 13.951 yabancı vatandaş çalışıyor (<https://www.gov.kz/>, 07.04.2023).

Yurt dışından işgücü alımı belirli kategorilere ayrılmaktadır. Özellikle:

- birinci kategoride (başkanlar ve yardımcıları);
- ikinci kategoride (yapısal birimlerin başkanları);
- üçüncü (uzmanlar);

-dördüncü (kalifiye işçi) kategorileri. Ayrıca mevsimlik işçilik ve kurumsal devir çerçevesinde kişiler devreye girmektedir. Siyaset bilimci Azimbai Gali, bu yazısında mevsimlik çalışmayla ilgili ilginç bir yorumda bulunuyor. Ona göre işgücü piyasasının yabancı işgücüne ihtiyacı olduğuna inanmak güç. Kazakistan'da işgücü gerektiren sektörler inşaat, kamu hizmeti veren yerler, market, mevsimlik işlerdir. Bu sorun Avrasya Ekonomik Birliği'nin ortak işgücü piyasası olmaksızın Özbek, Tacik ve Kırgız müdahalesiyle uzun zaman önce çözüldü. Buradaki asıl sorun, Kazakistan'da rüşvet

verilerek çözülüyor. Ülke hükümeti, bir sezon boyunca yurt dışından giren ve yurt dışından çıkan işgücünün tam sayısı hakkında bilgi veremez.

Kazakistan'da iç ve dış göçle ilgili birçok sorun çözülmemiştir. Tüm ağırlık Almatı ve Astana şehirlerine düşüyor. Üçüncü ve dördüncü megalopolis olmayı umut eden Çimkent ve Türkistan şehirleri de göçmen çekiyor. Milyoner bir şehir olmak artık bir trend değil. Paris ve Londra bile göçün yükünü çevrelerindeki küçük kasabalarla paylaşmaya çalışıyor. Bu faktör, 2000'lerin başında Rusya'da tartışılan ve reddedilen başarısız projenin bir kopyasının yankısıdır. Şu anda Rusya'da Moskova ve St. Petersburg gibi nüfusu 30-40 milyondan fazla olan şehirlerin yakınında bulunan köylere şehir tipi yerleşim yeri statüsü veriliyor ve iki şehirdeki işletmeler oraya taşınıyor. Kazakistan'da mevsimlik işçi göçmen sorunu çözülmelidir. Çünkü göçmen işçiler sık sık *Neden geldin?* sorusuna *seyahat* veya *kişisel iş* yanıtını veriyor. Kazakistan'a hangi işçilerin geldiği ve hangi işleri buldukları tam olarak dikkate alınmıyor. Yasa dışı göçmen işçi akışını azaltmak için yasal çalışmaları için daha uygun koşullar yaratmak daha iyidir. Bunun göç alanındaki yolsuzluğun azaltılmasına yardımcı olması oldukça olasıdır (<https://egemen.kz/>, 05.10.2022).

Egemen Kazakistan gazetesinde yayınlanan bu yazı, iç göç konularının yanı sıra Amerika ve Fransa başta olmak üzere yabancı ülkelerin hangi yasal belgeler üzerinde çalıştıklarına odaklanmaktadır. Yazara göre, Kazakistan'a yabancı işçi göçü düzene sokulmazsa yasadışılık gelişmeye devam edecek. Ayrıca bu yazıda gazeteci Gulbarshin Aitghanbayovna, yurt dışından gelen göçmen işçilere devlet dili bilme zorunluluğu getirmemiz gerektiğini söylüyor. Ancak bizce burada asıl mesele işverenin Kazakistan'da hangi dili konuştuğudur. İşveren Kazak vatandaşı olduğu halde Rusça biliyorsa yabancı bir işçiden Kazakça dil talep etmesi mantıksızdır. Bu nedenle yurt dışından gelen göçmen işçiler, ihtiyaç yaratan şirket başkanından dil talep ederek soruna çözüm bulmaya başlarlar. *Egemen Kazakistan* gazetesinde yayınlanan bir başka kısa bildide, devlet başkanı Kasım-Jomart Tokayev işçi göçü konusunda görüş bildiriyor. *Emek göçü konusuna özel bir önem verilmesi gerektiğine inanıyorum. Mevcut zorluklar, bu alanın önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Tek bir yerde takılıp kalmak değil, yeni yaklaşımlar sunmak önemlidir. Bunların arasında iş arama, istihdam prosedürlerinin basitleştirilmesi, göçmen*

işçilere ve ailelerine sosyal güvencelerin sağlanmasına yönelik yeni yaklaşımlara ihtiyacımız var dedi cumhurbaşkanı (<https://egemen.kz/>, 26.06.2022).

Ayrıca son üç yıldır Kazakistan'ın bir numaralı devlet gazetesi sayılan *Egemen Kazakistan* gazetesi de yurt dışına göçle ilgili konularda bilgi vermektedir. Örneğin, *Kaçak göç her iki ülke için sorun haline geldi* bilgisinde İspanya ile Fas arasındaki iş anlaşmazlığından bahsediliyor. 18 kişi Fas'tan İspanya'nın Melilla kentine girmeye çalışırken öldü. Ayrıca *500'den fazla sığınmacı tel örgüyü aşarak sınır kontrol alanına girdi* dedi (<https://egemen.kz/>, 26.06.2022).

4. HÜKÜMET TARAFINDAN KABUL EDİLEN GÖÇLE İLGİLİ YASAL BELGELER

Göç meselesi bir şehir meselesi değil, bir devlet meselesidir. Bu nedenle, Kazakistan hükümeti bu konuları Kanuna göre düzenlemektedir. Göç sorunu nedeniyle Kazakistan Cumhuriyeti'nde kapsamlı mevzuat oluşturulmuştur. Ülkemiz Anayasasının temelinde, göç süreçlerinden her zaman sorumlu olan *Göç Hakkında* (1992) yasası vardır. Örneğin, *Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki Yabancı Vatandaşların Hukuki Statüsüne Dair Kanunun Çalışma ve Dinlenme* başlıklı 6. maddesinde belirtildiği gibi, *Yabancılar Kazakistan Cumhuriyeti'nde Kazakistan Cumhuriyeti tarafından belirlenen esas ve şekilde çalışabilirler. Kazakistan Cumhuriyeti kanunları ve uluslararası anlaşmalar. Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşlarının çalışma özgürlüğüne ilişkin anayasal hakkının uygulanmasını sağlamak için, yasal düzenlemeler Kazakistan Cumhuriyeti'nde yabancıların çalışma faaliyetlerinin uygulanmasına kısıtlamalar getirebilir* (<https://adilet.zan.kz/>, 31.03.2022).

Bu Yasaya ek olarak, Kazakistan Cumhuriyeti göç politikasının 2001-2010 sektörel programı (2001) ve *Nurly Göç* programı gibi devletimizin politikasını daha da geliştiren yasa ve programlar kabul edilmiştir. Kazakistan Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın Göç Hizmetleri Komitesi de bulunmaktadır. Bu komite, Kazakistan Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın göç, göç süreçlerinin izlenmesi, analizi ve tahmin edilmesi, ayrıca mülteciler ve Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşlığı. Ana görev:

1) göç, göç süreçlerinin izlenmesi, analizi ve tahmin edilmesi alanında departmanlar arası koordinasyon;

2) dış göçün düzenlenmesi ve yasa dışı göçle mücadelenin örgütlenmesi;

- 3) Kazakistan Cumhuriyeti'nde kalıcı olarak ikamet eden yabancılar ile iş organizasyonu;
- 4) nüfusun belgelenmesi ve kaydedilmesi ile ilgili çalışmaların organizasyonu;
- 5) Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili konuların değerlendirilmesi;
- 6) sığınmacılar ve mültecilerle çalışmanın organizasyonu.

Egemen Kazakistan gazetesinin göçle ilgili bir yazı yazarken söz konusu mevzuatı kullandığı görülmektedir. “Kazakistan’da yeni bir göç politikası konsepti geliştirildi” başlıklı makalede, Halkın Çalışma ve Sosyal Koruma Bakanlığı’nın 2023-2027 yılları için Kazakistan Cumhuriyeti Göç Politikası konsepti geliştirdiği bildirildi. Çalışma Bakanlığı’nın da belirttiği gibi, ülkenin en iyi dünya uygulamalarına dayanan yeni göç politikası, ulusal özelliklere uyarlanmakta ve iç ekonominin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bunun için aşağıdaki ana görevleri çözmek gerekir:

Ülke içindeki dengesizlikleri ve devletin uluslararası yükümlülüklerini dikkate alarak,

Kazakistan’ı nitelikli personel çekmek için bir merkez haline getirmek için koşullar yaratmak, ayrı, gerekli bir göçmen kategorisinin Kazakistan toplumuna uygun bir şekilde entegre olma olasılığını vermek. Bu bağlamda, belgede önerilen önlemler çerçevesinde bu yıl kıt uzmanlık dallarında en iyi 500 uzmanın çekilmesi planlanmaktadır. Yurtdışındaki Kazakistan vatandaşlarının haklarının etkili bir şekilde korunması için bir sistemin oluşturulması. İyi ki bu konu yetkililerin kulağına gitmiş. Çünkü birçok siyaset bilimcinin ve gazetecinin gündeme getirdiği sorun buydu. Yani yurtdışında bulunan Kazakistanlı uzmanları haklarını korumak için yabancılaştırmamak. Birikmiş demografik dengesizliği düzenlemek için etkili araç ve mekanizmaların uygulanması (<https://egemen.kz/>, 06.09.2022).

Egemen Kazakistan gazetesinde yer alan bir başka habere dikkat edersek, bu da mevzuatla ilgili ve *Kandaşlar yeni bir göç politikası konsepti fikrini destekliyor* başlığını taşıyor. Burada katılımcılar, güneyden kuzeye taşınan vatandaşlara ödenek dağıtım

yöntemlerinin gözden geçirilmesinin yanı sıra evlerin inşası ve tarım için arsa sağlama olasılığının gözden geçirilmesi gerektiğine karar verdiler (<https://egemen.kz/>, 04.09.2021).

5. EGEMEN KAZAKİSTAN GAZETEDEN YAYINLANAN MATERYALLERİN SINIFLANDIRILMASI

Bu tabloda *Egemen Kazakistan* gazetesinde üç yıl üst üste yayınlanan göç konusu ile ilgili materyalleri konu, yayın tarihi, tür ve niteliğine göre sınıflandırdık. Sonuç olarak her yıl yayınlanan makalelerin kendine has özellikleri olduğunu öğrendik. Örneğin 2020 yılında pandemi nedeniyle yabancı ziyaretçi sayısının az olması nedeniyle asıl dikkat diğer ülkelerde yaşayan akrabalara çevrildi. 2021'de yabancılar tarafından birçok göç yasası ihlali olduysa, 2022'de Rusya ile Ukrayna arasındaki son durumun Kazakistan'ın göç durumunu etkilediğini görebiliriz. Yani bilgi türünde yayınlanan makalenin temelini Kazakistan'a akın eden Rusların yerleştirilmesi ve kayıt altına alınması olduğunu görüyoruz. Ve bu yılın ana konusunun Göç Komisyonu'nun kurulması ve Kazakistan'dan göç eden akrabalar olduğunu görüyoruz. *Senat memlekettik şekara, köşı-qon jane keme katınası turalı zandardı qabıldadı* makalesinde Kazakistan hükümeti yeni kanun kabul ettiği söyleniyor. Bundan önce köç hakkında kabul edilse bile, sınır ve gemi taşımacılığı göç ile bir arada kanun olarak kabul edilmemiş. *Köşı-qon 68 minnan astam memlekettik kızmet körsetti* adını almış olan İkinci makale ise, kanun etrafında altmış sekiz binden fazla hükümet insanların göç hakkındaki problemini çözdüğünü dile getirmiş. *Köşı-qon salasına jana közkaras kajet* makalesi mevcut yasada bazı değişikliklerin yapılması gerektiğini söylüyor. Çünkü insan sayısı arttıkça yeni sorunlar ortaya çıkıyor. *Enbek köşı-qonun rettew – wakit talabı* makalesi Kazakistandaki işgücü göçü problemi var olduğunu fark etmiş. Yabancı ülkelere iş arayanlar gelince hükümet tarafından kanun üzerinde hareket etme işleri mevcut oluyor. *İşki köşı-qon: nesi artık, nesi kem?* yazıda Kazakistan gençliğinin büyük şehirlerde çalışmayı tercih ettiği belirtiliyor. Nasıl oluyor da üniversiteden mezun oldukları uzmanlık alanında köylerde iş bulamıyorlar. Tablo içindeki başka 16 makale Kazakistandaki göç meselesini düzeltmek için yazılmış. Yani, bu sınıflandırma bizim için çok önemli, hangi konu gazete yada dergide sık-sık yazılırsa hükümet onu dikkate alması gerekiyor. Çünkü göç meselesi insan sorunuyla doğrudan ilgilidir. Bu genişletilmiş bir biçimde çözmezse, devletin her alanında sıkıntılar dile getirecektir.

Tablo 1: Yeraliyeva K.

Konu	Zaman	Tür	Karakter
1. Senat memleketlik şekara, köşi-qon jane keme katınası turalı zandardı qabıldadı	05.11.2020	Bilgi	Yasal
2. Köşi-qon 68 mınnan astam memleketlik kızmet körsetti	25.08.2020	Bilgi	Sosyal
3. Köşi-qon salasına jana közkaras kajet	31.07.2020	Röportaj	Sosyal-siyasi
4. Enbek köşi-qonın retteu – wakit talabı	20.02.2020	Bilgi	Yasal
5. İşki köşi-qon: nesi artıq, nesi kem?	10.01.2020	Makale	Sosyal ve ekonomik
6. Pandemiya jane köşi-qon	12.02.2021	Bilgi	Sosyal ve ekonomik
7. Prezident Kazakistan men Azerbajannın köşi-qon salasındağı ıntımaktastık turalı zanına kol qoidı	18.06.2021	Bilgi	Siyasi
8. Atrau oblısında köşi-qon zannaması 1381 ret buzılğan	15.07.2021	Bilgi	Yasal
9. Qandastar köşi-qon saiyasatının jana tujurumdaması ideiyasın qoldaidı	04.09.2021	Bilgi	Sosyal-siyasi
10. Köşi-qon zannamasın buzğan şeteldikter Kazakistannan kuıldı	18.11.2021	Bilgi	Yasal
11. Köşi-qon salası tiyanaktı zerttelui qajet	28.02.2022	Bilgi	Sosyal ve ekonomik
12. Oralda köşi-qon polisiyasının bölim başsısı paramen ustaldı	13.04.2022	Bilgi	Yasal
13. Köşi-qon zannamasın buzğan 98 şeteldik elden şıgarıldı	06.07.2022	Bilgi	Yasal
14. Köşi-qon köniliden şıkpai tur	25.08.2022	Makale	Sosyal
15. İşki köşi-qon dı ıntalandıru şaraları azırlendi	08.09.2022	Bilgi	Sosyal
16. Köşi-qon kızmeti Qazakistanga kelgen reseilikterdi bakılap otr	23.09.2022	Bilgi	Siyasi
17. Batıs Qazakistan: köşi-qon axualı	25.09.2022	Bilgi	Siyasi
18. Atrauda Aleumettik korgau jane köşi-qon komitetinin eks-başsısı sottaldı	19.10.2022	Bilgi	Yasal
19. Şımkenkte köşi-qon zannamasın buzğan 87 şeteldik anıktaldı	18.11.2022	Bilgi	Yasal
20. Köşi-qonın jana tartibi küşine endi	30.01.2023	Bilgi	Siyasi
21. Fransiya biligi migrasiyalık zandardı kaita qaraidı	03.02.2023	Bilgi	Siyasi

Cyrillic	transcription	Cyrillic	transcription
а	a	Ә	ö
ә	ä	п	p
б	b	р	r
в	(v)*	с	s
г	g	т	t
ғ	(ɣ)**	у	w or uw/üw****
д	d	ұ	u
е	e	ү	ü
ж	j	ф	(f)*
з	z	х	x
и	īy/iy	һ	h
й	y	ц	(c)*
к	k	ч	(č)*
к	(q)**	ш	š
л	l	щ	šš
м	m	ы	ī
н	n	і	i
ң	ŋ	ю	yuw/yüw
о	o	я	ya

Kaynak: David Somfai Kara ve Eva Csaki tarafından hazırlanan transkripsiyon. János Sipos, Kazakh Folkongs From The Two of the Steppe, Contributors: Dávid Somfai Kara and Eva Csáki, Budapest: Akadémiai Kiadó, 2001, p. 302.

SONUÇ

Kazakistan'ın kitle iletişim araçlarında göç konusu (*Egemen Kazakistan* gazetesi örneğinde) konuyu araştırırken Kazak gazetelerinde göç konusunun ne sıklıkta yazıldığını tespit etmeye çalıştık. Kazakistan'ın resmi ana gazetesi *Egemen Kazakistan* temel kaynak olarak alınmıştır. Buna karşılık, *Aykyn ve Alaş Aynasy* gibi istikrarlı bir okuyucu kitlesi ve net bir yönü olan Kazakça gazeteler aldık. Görüldüğü gibi göç konusu Kazak gazetelerini endişelendirmektedir. Sık sık kaydedilir. Göç meselesini çok büyük ölçekli bir sorun olarak ele alırsak, o zaman Kazakistan'daki ana sorunlar arasında iç göç sorunu, yani köylerden şehirlere toplu göç ve ailelerle yurtdışına kalıcı göç ve ayrılma sorunu vardır. Ülkeye faydalı yetenekli bilim adamları, doktorlar ve öğretmenler yetiştirilir.

Son üç yılda yaşanan küresel krizin gelişmekte olan ülkelerde çalışan nüfusu zor durumda bıraktığı açıktır. Bu sorun gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Kazakistan'ı da etkiledi. Bu yazımızda *Egemen Kazakistan* gazetesinde son üç yılda göç konusuna ilişkin yazılan materyalleri analiz edip karşılaştırdık. Sonuç olarak, haftada 5 kez yayınlanan *Egemen Kazakistan* gazetesinin her ikinci ve üçüncü sayısında göç konusu yazıldığını fark ettik. Ayrıca yazılan makalenin türüne de dikkat ettik. Örneğin, *Egemen Kazakistan* gazetesinde göç konusuyla ilgili yazılan yazıların çoğu bilgilendirici, uzman ve uzman görüşü niteliğindedir. Gazeteci yazarlar ise göç konusunu derinlemesine inceleyen

ve sürekli yazan gazetecilerin olmadığını fark ettik. Bu da göç konusunun Kazakistan'da sosyal, politik ve ekonomik bir konu olarak kabul edilmediğini göstermektedir.

Gelecekte Kazakistan'da bu alanlarda çalışan ekonomistlerin, sosyologların ve siyaset bilimcilerin göç konusunun gazete ve sosyal ağ sayfalarında tam olarak yayınlanmasına katılmaları gerektiğini düşünüyoruz. Eğer bu yapılmazsa, göç konusunun tek bir bedenin işi gibi toplumu ilgilendirmeyen bir sorun olarak kalabileceği kanaatine varmış bulunuyoruz. Ayrıca göç konusunda yazılan yazıların çoğunda neredeyse hiç fotoğraf-video yok ya da internetten photoshoplanmış. Ve aslında Kazakistan'da iç göç ve dış göç sorunuyla ilgili sosyal açıdan gerçekçi bir fotoğraf-video oluşturmak için yeterli fırsat var. Bu sorun başka bir sorun yaratıyor, yani göç konusuna adapte olmuş bir foto muhabiri nesli yetiştirmek mümkün. Çünkü dijital çağda kelimelerle, yazılarla aktarılamayan, kamuoyunun ilgisini çekemeyen bir konu, başarılı ve gerçekçi bir fotoğraf-video ile rahatlıkla gösterilebilmektedir.

Makaleyi yazarken *Egemen Kazakistan* gazetesinin yanı sıra *Alaş Aynasy* ve *Aykyn* gazetelerinde göçle ilgili yayınlanan materyalleri karşılaştırdık. Sonuç olarak *Alaş Aynasy* gazetesinin göç konusunda *Egemen Kazakistan* gazetesine kıyasla daha hacimli ve gerçekçi bir makale yazmasını fark ettik. Yurt dışından Kazakistan'a göç eden Kazakların başka ülkelere göçü veya diğer milletlerden olanlarla ilgili yazılan yazılar dikkat çekmeden kalmıyor. Örneğin, 2021 yılında *Alaş Aynası* yayınlanan başka bir makaleyi ele alırsak, "Göç: Kazakistanlıların ülkeden ayrılmasının ana nedenleri - uzman görüşü" başlığını taşıyordu. Burada gündeme getirilen asıl konu, başka bir ülkeye taşınan Kazakistanlılar hakkındadır. Uzman, göçün çeşitli faktörlerden kaynaklandığını söylüyor. Bunlardan Avrasya Ekonomik Komisyonu verilerine göre 2021 yılı Ocak-Haziran aylarında 4.595 kişi Kazakistan'a geldi ve 14.192 kişi ülkeyi terk etti. Böylece göç dengesinin eksi 9.597 kişi olduğu kaydediliyor.

Kısacası, göç Kazakistan'da güncel bir sorundur. *Egemen Kazakistan*, *Alaş Aynasy*, *Aykyn* gazeteleri göç konusunu mümkün olduğunca ele almaya çalışıyor. Ancak maalesef her alanda etkili isimlerin uzman makaleleri ve görüşleri toplum için önemlidir. Çünkü gazetede yayınlanan yazının cumhuriyet düzeyinde gündeme getirilen ve kapsamlı bir

şekilde çalışılan bir konu olması önemlidir. Bu yazıyı yazarken Kazakistan'ın kitle iletişim araçlarında göç konusu'nun ne ölçüde gündeme getirilip kaydedildiğini incelemeye çalıştık.

EXTENDED SUMMARY

We investigated the issue of immigration in Kazakh media (based on stories published in the Egemen Kazakhstan daily in 2020–2023) in an effort to ascertain how frequently the issue was covered. The Egemen Kazakhstan official national newspaper was chosen as the primary object. We got consistent readerships and publications with a distinct focus in return, like Aikyn and Alash Ainsky in Kazakh.

Evidently, migration is a hot topic in Kazakh media. It's frequently recorded. If we view the topic of migration as a very large-scale issue, then the problem of internal migration—that is, the mass migration from rural to urban areas—as well as ongoing migration and separation from family members abroad—are among the major issues in Kazakhstan. Talented medical professionals, educators, and scientists are being trained to assist the nation. Participants in this discussion concurred that it is vital to reevaluate the methods of delivering benefits to citizens moving from the south to the north, as well as the potential for supplying land for housing and agricultural.

Rethink the methods used to distribute pastureland. We employed both a qualitative approach and a method of material content analysis to accomplish the study's primary objective. The study involved reading and analyzing every article about migration published in the Yegemen Kazakhstan newspaper on the publication's official website.

We conducted a content analysis of the publication's materials by looking at the following parameters: migration patterns to a newspaper page; article kind, such as if it is an interview or a huge story; We paid close attention to the way the object was shaped. To put it another way, we determined whether it had been posted as text, a photo, or a video. We looked at the direction that middle-path writing took, whether it was favorable or bad. Next, we looked at the material's political, economic, educational, and social implications.

KAYNAKÇA

Göç. (2023), Web: <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 02.04.2023).

Kazakistandaki migratsıalyk prosester kukuktuk tianaktarga negizdelgen. (2019), Web: <https://alashainasy.kz/127856/>, (Erişim Tarihi: 05.09.2019).

- Bisenbayev, A. Emigraciya: Kazakıstandıktardıń elden ketuinin negizgi sebepteri – sarapşı pikirini. (2021). Web: <https://alashainasy.kz/society/emigratsiya-kazakstandıyiktardıń-elden-ketunn-negzg-sebepter-172691/>, (Eriřim Tarihi: 13.09.2021).
- Karkın, K. (2022). Kelgennen ketkeni köp. Web: <https://aikyn.kz/228586/kelgennen-ketkeni-kop>, (Erişim Tarihi: 22.11.2022).
- Köse O. (2017). Geçmiřten Günümüze. Göç. Samsun.
- Serikqızı, E. (2022). Iřki migraciya: Jastardıń aleuetin tiimdi paidalanuga ne kedergi? Web: <https://egemen.kz/article/307618-ishki-migratsiya-zhastardıńh-aleuetin-tiimdi-paydalanugha-ne-kedergi>, (Eriřim Tarihi: 28.03.2022).
- Ruřen, K. (1996). Kentleřme Politikaları. Ankara: İmge Yayınevi.
- Aitjanbaiqızı, G. (2020). İntellektualdar immigraciyası. Web: <https://egemen.kz/article/257219-intellektualdar-emigratsiyasy>, (Erişim Tarihi: 29.11.2020).
- Bolařaktı sanmen söylesek. (2023). Web: <https://bolashak.gov.kz/kz>, (Erişim Tarihi: 07.04.2023).
- Cengiz, S. (2010). Göç, Kimlik ve Edebiyat. Zeitschrift für die Welt der Türken.
- 2023 jylgı Kazakıstandagı şeteldik jumıskerlerge bölengen kvota jumıs küşinin 0,24 %-in kuradı. (2023). Web: <https://www.gov.kz/memleket/entities/enbek/press/news/1?lang=ru>, (Erişim Tarihi: 07.04.2023).
- Aitjanbaiqızı, G. (2020). Migraciyalık saiyasat megapolisterdin manaiyn damıtuga septesedi. Web: <https://egemen.kz/article/253270-migratsiyalyq-sayasat-megapolisterdinh-manhayyn-damytugha-septesedi>, (Erişim Tarihi: 25.10.2020).
- Kenjegal, Zh. (2022). Prezident EAEO-daki enbek migraciyası maselesin köterdi. Web: <https://egemen.kz/article/330510-prezident-eaao-daghy-enhbek-migratsiyasy-maselesin-koterdi>, (Erişim Tarihi: 26.06.2022).

Joljan G. (2022). Zansız migraciya eki eldin problemasına ainaldı. Web: <https://egemen.kz/article/316458-zanhsyz-migratsiya-eki-eldinh-problemasyna-aynaldy>,

(Erişim Tarihi: 26.06.2022).

Şeteldikterdin ququqtıq jagdaiyı turalı Qazakistan Respublikasının 1995 jılgı 19 mausımdağı

N.2337 Zanı. (2022). Web: <https://adilet.zan.kz/kaz/>, (Erişim Tarihi: 31.03.2022).

Bakbergen B. (2022). Qazaqstanda köşi-qon sayasatının jana tujırımdaması azırlendi. Web: <https://egemen.kz/article/322424-qazaqstanda-koshi-qon-sayasatynh-dganha-tuzhyrymdamas-y-azırlendi>, (Erişim Tarihi: 06.09.2020).

Kenzjegül, J. (2021). Qandastar köşi-qon sayasatının jana tujırımdaması ideiyasın qoldaidı. Web: <https://egemen.kz/article/287667-qandastar-koshi-qon-sayasatynh-dganha-tudgyrymda-masy-ideyasyn-qoldaydy>, (Erişim Tarihi: 04.09.2021).

Daut, A. (2020). EO köşi-qon sayasatın qayta qaraidı. Web: <https://egemen.kz/article/249103-eo-koshi-qon-sayasatyn-qayta-qaraydy>, (Erişim Tarihi: 17.09.2020)

Gazet tarihi. (2023). Web: <https://egemen.kz/page/gazet-tarikhy>, (Erişim Tarihi: 01.04.2023).